

Kazimierz Wenta

„Licea ogólnokształcące w procesie zmian rynkowych na p oczątku XXI wieku”, Włodzimierz Olszewski, Kraków 2014 : [recenzja]

Edukacja Humanistyczna nr 2 (31), 253-255

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

EDUKACJA HUMANISTYCZNA nr 2 (31), 2014
Szczecin 2014

Włodzimierz Olszewski

***Licea ogólnokształcące w procesie zmian rynkowych
na początku XXI wieku. Perspektywa Dolnośląska***

**Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2014,
ss. 335**

Licea mają swój odległy rodowód i sięgają Starożytnej Grecji, a etymologiczna nazwa wywodzi się z nazwy (łac. *Liceum*) jaką nosił zakład gimnastyczny Likejosa przy świątyni Apollina w Atenach, a zasłynął za czasów Arystotelesa, gdzie nauczał i rozwinął swoją szkołę filozoficzną. W czasach nowożytnych typ szkoły liceum zainicjował we Francji J. A. M. Condorset, a za czasów napoleońskich ukształtował się jako państwowa szkoła średnia ogólnokształcąca. Na ziemiach polskich pierwszym liceum było liceum w Krzemieńcu (1815), potem w Warszawie, Lublinie, a od 1932 r. Licea, oficjalnie i powszechnie stały się szkołami średnimi, które na ogół w ślad za zmieniającymi się ustawami edukacyjnymi i programami kształcenia nadal funkcjonują.

Problematyka dotycząca polskich liceów ogólnokształcących funkcjonujących po transformacji społeczno-politycznej (1989) rozwiązywana jest przez Włodzimierza Olszewskiego w aspekcie zmian rynkowych, które ujawniły się na początku XXI wieku, w kontekście do perspektyw edukacyjnych na Dolnym Śląsku. Praca jako rezultat wnikliwych badań naukowych z zakresu pedagogiki ukazuje wybrane sprawy dotyczące przemian organizacyjnych i zarządzania szkołą, nawiązując do (neo)liberalnych teorii korespondujących z modernizacją szkoły oraz rynkiem edukacyjnym, jego istotą i funkcjami. Zaprezentowana metodologiczna koncepcja badań, która stanowi dla autora ważną płaszczyznę dociekań przedmiotowych w sferze opisów i analiz na gruncie empirycznych procedur, pozwala także czytelnikowi na konfrontowanie własnych przemyśleń z książkowymi propozycjami, ukierunkowanymi na rzecz wiarygodności wyników badań środowiskowych.

Interesujące są zwłaszcza te merytoryczne wątki, które związane są z szansami i barierami na rynku edukacyjnym, w aspekcie funkcjonowania liceów ogólnokształcących w dolnośląskim systemie edukacyjnym, koncentrując się m.in. na czynnikach sukcesów i ich niepowodzeń ze względu na środowiskowe mechanizmy usług edukacyjnych. Najbardziej oryginalna i aktualna ujmowana od strony naukowo-badawczej jest porównawcza

problematyka uwikłana z edukacyjną orientacją rynkową. Dlatego ze szczególną intencją zachęca się czytelników niniejszej książki na zwrócenie uwagi na sprawy związane z otwartością kadry liceów ogólnokształcących w stosunku do zmian na rynku edukacyjnym, m.in. w sferze komunikowania się z otoczeniem i pozyskiwania intencjonalnych informacji. Niemniej ważne są także podnoszone przez autora sprawy dotyczące zmian organizacyjnych, wzbogacania infrastruktury szkolnej i wyposażenia w środki dydaktyczne. Kluczową kwestią w każdej szkole, zwłaszcza wśród konkurujących ze sobą liceów jest strategia przedsięwzięć realizacyjnych ukierunkowanych na klienta edukacyjnego.

Cenne są również uogólnienia i wnioski z badań, które korespondują z bogatą literaturą, ujawniają zarazem interdyscyplinarny charakter rozważań przedmiotowych nawiązujących do zróżnicowanych uwarunkowań oraz czynności obiektywnych i subiektywnych w sferze realizacji ze strony liceów ogólnokształcących celów i zadań statutowych oraz założonych dla siebie misji edukacyjnych i środowiskowych. Dlatego wśród rozwiązywanych problemów badawczych znalazły się przede wszystkim takie jak: 1) sprawy zasobów ludzkich i ujawnione przez nauczycieli i kadrę kierowniczą otwarcie na zmiany społeczno-edukacyjne; 2) komunikowanie się liceów ogólnokształcących z otoczeniem w celu pozyskania informacji ze środowiska rynku edukacyjnego; 3) zmiany organizacyjne w sferze działań występujących w szkole oraz w odgrywaniu pożądanego roli ze strony dyrekcji; 4) wyposażenie placówki edukacyjnej w nowoczesne środki dydaktyczne oraz modernizację infrastruktury; 5) realizacja długofalowych celów występujących w strategii rozwoju szkoły, związanych z rynkowymi uwarunkowaniami.

W dyskusji nad istotą i sensem zmian w procesie dostosowania się liceów ogólnokształcących do sytuacji na rynku edukacyjnym warto, m.in. posiłkować się cytowanymi na obwołucie książki przemyśleniami Prof. Kazimierza Przyszczypkowskiego (UAM w Poznaniu). Chodzi o to, że [...] *we współczesnej myśli edukacyjnej w Polsce chętnie sięga się do rozważań z obcego nam kulturowo obszaru. [...] mamy do czynienia ze swoistym zauroczeniem myślą, szczególnie neoliberalną, z obszaru anglojęzycznego. Rozprawa W. Olshewskiego jest jedną z coraz częściej pojawiających się prób wyjścia poza zaczarowany krąg.* Kontynuując, poszerzając i pogłębiając zaproponowany obszar dyskursu zachodzi potrzeba chociażby zatrzymania się w konwencji funkcjonowania dwóch typowych dla neoliberalizmu kluczowych wyrazów jakimi są: „rynek edukacyjny” i „uczeń jako klient”. Potrzeba takiej dyskusji, nawet dyskusji wewnętrznej wynika, m.in. z ducha i litery przysługujących liceum na przestrzeni dziejów, w aspekcie kultywowania nauki jako wartości prawdy, dobra i piękna w procesie nauczania. Tymczasem w neoliberalizmie edukacja w liceach ogólnokształcących częściowo została zredukowana do procedury kupna – sprzedaży certyfikatu jako przepustki do kształcenia się w uczelni wyższej. Z drugiej jednak strony masowość kształcenia na poziomie średnim ogólnokształcącym i uczelnianym, zbyt często bez wyraźnej selekcji na poziomach nabytych wiadomości, umiejętności i kompetencji społecznych prowadzi do wyraźnego obniżenia wartości kwalifikacji ogólnokształcących i pośrednio także zawodowych.

Lektura książki W. Olszewskiego, pt. *Licea ogólnokształcące w procesie zmian rynkowych na początku XXI wieku. Perspektywa Dolnośląska* nakłania do wielorakich przemyśleń względem teraźniejszej i przyszłościowej edukacji na rzecz kształtowania postaw twórczych i innowacyjnych, ponieważ wiedza ogólnokształcąca w zasadzie stwarza duże możliwości w poszukiwaniu właściwych dla siebie i społeczeństwa kwalifikacji zawodowych i zarazem przygotowuje do ustawicznego kształcenia się przez całe życie.

Kazimierz Wenta

**Perspektywy zmian w praktyce kształcenia akademickiego
(red. nauk.) Dorota Ciechanowska
„Pedagogium” Wydawnictwo OR TWP w Szczecinie
Szczecin 2014, ss. 200**

Książka zatytułowana „Perspektywy zmian w praktyce kształcenia akademickiego”, pod redakcją dr Doroty Ciechanowskiej jest kolejną pozycją wydawniczą doskonale wpisującą się w przyjętą przez redaktorkę problematykę badawczą. Zawarte w niej teksty stanowią zwartą całość i są opatrzone wprowadzeniem w którym redaktorka mocno ekspozuje zmiany jakie w ostatnich latach dokonały się we wszystkich sferach naszego życia. Zwraca uwagę na to, że choć edukacja na poziomie akademickim niemal od samego jej początku była przedmiotem szczególnego oglądu, to teraz w warunkach nieustannej płynności i niebywałego dotychczas postępu cywilizacyjnego jest zobligowana do ciągłego poszukiwania nowych rozwiązań, które będą sprawiać, że jej jakość kształcenia będzie coraz lepsza. Podkreśla, że współczesne przemiany dokonujące się zarówno w gospodarce jak również w szeroko rozumianej kulturze społecznej sprawiają, że nieustannie zmieniają się zadania uczelni wyższych – rozszerzając je o efektywność ekonomiczną, a w praktyce ograniczając je przez przymus ciągłego dostosowywania kierunków studiów i treści programów kształcenia do jawiących się trendów ekonomicznych. Dalej pisze, że uczelnie obligowane są do dostarczania gospodarce specjalistów, na jakich jest w danym czasie zapotrzebowanie gospodarcze i społeczne. Zmieniają się oczekiwania, zmieniają się priorytety, zmieniają się warunki kształcenia, ale nadal ukończenie studiów stanowi dla młodych ludzi przepustkę do rozwoju osobowego, budowania kariery i osobistego dobrobytu, aczkolwiek samo wyższe wykształcenie przestało nieść w sobie wartości autoteliczne. Istniejący obecnie stan uwarunkowań cywilizacyjno-kulturowych wyznacza dla edukacji nowe zadania a uczelnie wyższe stawia w nowej roli - „urynkowionych” podmiotów, w których